

Gogol je s svojo satiro napovedal boj oficijelni Rusiji in drugi njegovi nasledniki so ga nadlegovali. Ostra kritika, zavita v satiro romana, je bilo glavno orožje ruskih svobodomiselnih slojev zoper birokratični pritisk. Marsikateremu pisatelju je povzročil pregnanstvo ali ječo, toda slednjic se je pa vendar pričela rušiti stara trdnjava.

Dasiravno je pa Gogol tako ostro bičal birokratično rusko korupcijo, vendar ni bil on nikakor revolucioner, niti ne konstitucijalec po naših pojmih, ampak Rus, ki je prisegal na „samoderžavje“ in bil globoko veren. Popotovanje v sveto deželo je naredilo nanj silen vtis; v poznejših letih je živel kot asket, postal mistik, trpinčil svoje telo z bičanjem in na drugačne načine, kar je pa skrbno prikrival svojim tovarišem, in drugi del svojega največjega dela, slavnega romana „Mrtve duše“ je sežgal pred svojo smrtjo najbrže tudi iz asketičnega motiva, da bi Bogu doprinesel dragoceno žrtev. Največji

narodih, pri Rusih (biline) in pri Jugoslovanih, zlasti pri mohamedancih.

Kateri so torej pogoji za existenco narodne epske pesmi? Predvsem je treba zgodovinskih dogodkov, ki sežejo v dušo vsega naroda. In v Bosni sta trčili obe veri, katoliška in mohamedanska, druga ob drugo, vsa zgodovina je nepretrgana vrsta verskih bojev. V teh bojih je prestopilo skoro vse plemstvo k islamu. Obdržalo pa je stare običaje in ljubezen do domovine. Oni so bili svobodni rod v deželi, ki se je potepal po bojih, živel brez skrbi v slavi in moči, raja pa je obdelovala polje za svojo gospodo. Ob zabavah in slovesnih prilikah pa so jim pevci prepevali o junakih, ki so se odlikovali v bojih zoper gjavre, o lepoti devojk itd.

Pevci so nekateri iz poklica, drugi zaradi zaslužka, kajti bogati age in begi sijajno obdare onega, ki jim poje po volji. Za šest tednov je dal neki beg svojemu pevcu dva vola in

POGLED NA CARIGRAD IZ ZLATEGA ROGA

portugalski pesnik Camoens je v zobeh držal svojo epopejo Luzijado ter tako plaval k bregu, ko se je ladja razbila, in bil pripravljen umreti rajši sam, da le reši svoje delo, Gogol je pa pred smrtjo sežgal svoje najlepše delo, da bi Bogu prinesel žrtev za svojo dušo.

Dr. L. L.

0980

O epični pesmi bosenskih mohamedancev je podal vseuč. prof. Murko zanimiv informativen članek.¹ Doslej so bile znane olikanemu svetu le srbske narodne pesmi, ki jih je zbral Vuk St. Karadžić, o živi epiki v Hrvaški in Bosni se ni mnogo vedelo, dokler ni izdala Matica Hrvatska pod redakcijo dr. Luke Marjanovića Hrvatskih narodnih pesmi. (3. in 4. zvezek: Junačke pjesme muhamedovske.) Medtem ko je življenjska sila narodne epike že povsod prenehala, vidimo skoro pred svojimi očmi njeno življenje pri slovanskih

pet cekinov. Zato mnogi popuste kmetije in gredo popevat, ko so se navadili kakih dvajset pesmi, od katerih imajo vsak dan eno pripravljeno. — Pesmi obsegajo včasih do 3000 verzov.

Toda kako si je mogoče zapomniti tako množino? Omeniti je treba, da si pevec zapomni le dejanje dogodka, katerega okraši z onimi poetičnimi podobami, ki jih je vajen. Te trope in figure so pa splošna narodova last, kajti jezik je tudi v navadnem življenju poln pesniških podob. Saj je vsak že slišal one ljudi, kako konsekventno se poslužujejo istih pridevkov: Sinje more, črne oči itd. To je vedno v naivni dobi razvoja, ko narod pozna samo lepoto in ne ironije. Pevci so pa kolikortoliko tudi pesniki, kajti ves narod ne poje, kakor se je večkrat mislilo o narodni pesmi: tudi narodna pesem je individualna. Tradicija, pevčevi doživljaji, vse to je združeno v pesmi. Tako so pesniki tudi specialisti v svoji stroki: eden zna dobro devovke opevati, drugi sedlanje junakovoga šarca, tretji junaka v orožju.

¹ Zeitschrift des Vereins für Volkskunde in Berlin, Heft 1., 1909.